

HISTORY OF CONSTITUTION

भारतीय संविधानाचा इतिहास

Khakare V.S.

East India Company

ईस्ट इंडिया कंपनी

- The East India Company was created by the Charter of 1600 and it was a trading company.
- ईस्ट इंडिया कंपनी ही 1600 च्या सनदेनुसार स्थापण झाली होती व ती एक व्यापारी कंपनी होती.
- The charter of 1600 authorised the general court to make bye-laws, ordinances for the good governance of the company, its servants and for better trade and traffic. It also provided for punishment for its violation.
- 1600 च्या सनदेनुसार, कंपनीला स्वतःसाठी, नौकरांसाठी व व्यापार, आवागमणासाठी कायदे व वटहुकूम करण्याची व तसेच याचा भंग झाल्यास शिक्षा करण्याचा अधिकार होता.

- The company established its first settlement at Surat by the royal firman of Mogul Emperor Jahangir in 1613.
- कंपनीने त्यांची पहिली वसाहत मुघल बादशहा जहांगिर यांच्या शाही फरमानाने सुरत येथे 1613 ला वसवली.
- In the early period, there was control of the British Government on East India Company; so as to establish association with Indian people and Indian administration.
- सुरवातिच्या काळात, भारतीय लोकांशी संबंध व प्रशासना बाबत ब्रिटिश शासनाचे कंपनीवर नियंत्रण होते.

- In this time the development of Indian Constitution was firstly towards 'centralization' and later towards 'decentralization'.
- या काळात भारतीय संविधानाची वाढ ही सुरवातीला 'केंद्रिकरणाकडे' व नंतर 'विकेंद्रिकरणकडे' होती.
- The Mogul Emperor had exempted the members and servants of the company from application of local laws. Therefore the company exercised limited legislative and judicial powers over its servants and subsequently other inhabitants of settlements.
- मेघल बादशहाने कंपनीच्या सर्व सदस्य व नौकरांना सीनिक कायद्यापासुन सुट दिली. यामुळे कंपनीला त्यांच्या वसाहतितील नौकरांवर मर्यादित कायदा व न्यायिक अधिकार मिळाले.

- By this, company enjoyed limited certain autonomy but with increasing territory in India, they need for more governmental and parliamentary control was required in Great Britain.
- यामुळे कंपनीला मर्यादित स्वायत्तता मिळाली, पण कंपनीच्या वाढत्या भुप्रदेशामुळे ब्रिटीनमध्ये कंपनीवर अधिक शासकिय व संसदिय नियंत्रणाची मागणी वाढली.
- This resulted in passing of different regulating Acts.
- याचा परिणाम म्हणून विविध रेग्युलेटिंग कायदे तयार करण्यात आले.

Charters of 1726 to 1753

1726 ते 1753 ची सनद

- Under the charter of 1726, Governor and five senior member of the Council were justice of peace having criminal jurisdiction. English ideas and procedure of criminal justice were introduced in presidency towns. 1726 च्या सनदेनुसार, गव्हर्नर व त्यांचे पाच वरिष्ठ सदस्य ह्यांना शांतता प्रस्थापित करण्यासाठी फौजदारी अधिकार होते व यासोबत इंग्लिश संकल्पना भारतात रुजवण्यात आले.
- During Mughal period, Nawab and Diwan were two important posts. Nawab (Nizam) was responsible for the administration of criminal justice and the maintenance of military and law and order. Diwan was responsible for the administration of civil justice and collection of land revenue. मुघल काळात नवाब व दिवान हे दोन महत्वाचे पद होते. नवाब (निझाम) हा फौजदारी, सैन्य व सुव्यवस्थासाठी जबाबदार होता. दिवान हा दिवानी दावे व महसूल साठी जबाबदार होता.

- After battle of Buxar and Plassey in 1757, after defeat, Shah Alam, granted Diwani of Bengal, Bihar and Orissa to East India Company. बक्सार व प्लासी च्या युद्धात हरल्यानंतर शहा आलम ने ईस्ट ईंडिया कंपनीला बंगाल, बिहार व ओरिसाची दिवानी दिली.
- Later on, Nawab also handed over the military powers to company for exchange of Rs. 53 lakh. नंतर 53 लाख रू, च्या मोबदल्यात नवाबने सैन्याचे अधिकारही कंपनीला दिले.

The Regulating Act, 1773

रेग्युलेटिंग कायदा 1773

- By this, direct control of parliament was established over the court of directors. But this was a weak control.
- यामुळे संसदेचा कोर्ट ऑफ डायरेक्टर वर नियंत्रण स्थापण झाले. पण हे नियंत्रण कमकुवत होते.
- The Act established supremacy of Bengal presidency over those of Bombay and madras.
- या कायद्यामुळे बंगाल ईलाख्याचा मुंबई व मद्रास ईलाख्यावर प्रभुत्व वाढले.
- This Act established Supreme Court at Calcutta. This was the first court presided by trained lawyers.
- या कायद्याने कलकत्ता येथे सर्वोच्च न्यायालय स्थापण करण्यात आले. हे निष्णात वकिल असलेले पहिलेच न्यायालय होते.
- The Act empowered Governor General in Council to make regulations.
- या कायद्याने गवर्नर जनरल यांना कायदे करण्याचे अधिकार मिळाले.

Pitt's India Act 1784

पिट्स इंडिया अॅक्ट 1784

- This Act was made to curtail the powers of the Court of Directors of the Company over political affairs. For political affairs, Board of Control was appointed. This board exercised powers of superintendence, direction and control of all civil and military affairs of British territory.
- हा कायदा बोर्ड ऑफ डायरेक्टर चे राजकिय अधिकार नियंत्रीत करण्यासाठी केला होता. यासाठी बोर्ड ऑफ कंट्रोल स्थापण करण्या आले. या बोर्डास ब्रिटिश भुभागावरील देखरेख, सुचना व नियंत्रण करण्याचे अधिकार होते.

The Charters Act, 1786 to 1853

चार्टर (सनदी) कायदे 1786 ते 1853

- Territorial expansion necessitated greater parliamentary control. It was done through several Acts known as charters Acts.
- राज्यक्षेत्र विस्तरासोबत कंपनीवर अधिक नियंत्रणाची गरज भासत होती. हे नियंत्रण विविध कायद्याने केले गेले यास चार्टर (सनदी) कायदे म्हणल्या जाते.
- By these Acts, monopoly of the East India Company in trade was abolished.
- या कायद्यांद्वारे ईस्ट ईंडिया कंपनीचे व्यापारी एकाधिकार संपविले.
- A legislative machinery to provide laws for India was set up.
- भारतात कायदे करण्यासाठी कायदेदा यंत्रणा तयार करण्यात आली.
- By Charter of 1833, Law Commission was established to facilitate Governor General in Council to make laws.
- 1833 च्या सनदी कायद्याने गवर्नर जनरल इन काउंसिल यांन कायदे करण्यात मदत करण्यासाठी विधी आयोग स्थापण करण्यात

आले.

Act of 1858

1858 चा कायदा

- After revolution of 1857, Government of India Act 1858 was passed for good governance in India.
- 1857 च्या उठावानंतर 1858 मध्ये भारतात योग्य शासन येण्यासाठी गवर्नमेंट ऑफ इंडिया अॅक्ट करण्यात आला.
- The Queen by her proclamation of 1858 assumed the Government of India and direct rule of the British Crown was established in India.
- ब्रिटेन च्या राणीने 1858 च्या घोषणापत्रानुसार भारतातील शासन म्हणून काम पाहणे सुरु केले. व यामुळे भारतात ब्रिटीश शासन सुरु झाले.
- By this Act, all powers legislative, administrative and financial came to be centralized in the Secretary of State for India. या कायद्याने कायदेविषयी, प्रशासकिय व आर्थिक अधिकार सेक्रेटरी ऑफ स्टेट फॉर इंडिया यांच्याकडे आले.

The Indian Council Act 1861

ईडियन काऊन्सिल अँक्ट 1861

- The centralization process was started in 1833 but there was some difficulties in this. By this Act, process of decentralization started.
- 1833 मध्ये केंद्रिकरणाची प्रक्रिया सुरु झाली पण यात काही अडचणी होत्या व यामुळे 1861 च्या कायद्यापासून विकेंद्रिकरणाची प्रक्रिया सुरु झाली.
- Councils of Bombay and Madras were restored their legislative powers. New councils were allowed to be established in other provinces.
- मुंबई व मद्रास प्रांतांची कायदेविषयी अधिकार पुनः देण्यात आले. नविन प्रांतात काउन्सिल स्थापण करण्याची परवानगी देण्यात आली.

The Indian Council Act 1892

ईंडियन काउन्सिल अक्ट 1892

- After revolution of 1857, due to following reasons, nationalist movement was increased. 1857 च्या उठावानंतर खालिल कारणामुळे राष्ट्रिय चळवळ सुरु झाली.
 1. Liberal political ideas of the West had inspired India's educated people and strengthened demand of political independence. पाश्चात्य राजकिय विचारांमुळे भारतातिल शिक्षीत व्यक्तित्ना प्रवृत्त केले व राजकिय स्वातंत्र्याची मागणी वाढू लागली.
 2. Economic discontent had assumed vast proportions as a result of the destruction of indigenous handicraft industries in India. भारतातिल मुळ उद्योग नष्ट झाल्याने आर्थिक अस्थिरता निर्माण झाली.
 3. The Indian press and vernacular literature increased national conscience of the people. भारतीय वृत्तपत्र व सहित्य यांमुळे राष्ट्रियत्वाची भावना निर्माण झाली.

4. Development of means of communication strengthened patriotic bonds of people. दळणवळणाच्या सुधारणासोबत देशभक्तिची भावणा वाढू लागली.
5. Indian National Congress was established in 1855. ईंडियन नॅशनल कॉंग्रेस ची स्थापणा 1855 ला झाली.

There was a demand for greater share in Government and Administration.
भारतीय शासन व प्रशासनात जास्त सहभागाची मागणी वाढू लागली.

The then Viceroy Lord Dufferin appointed a committee who suggested some remedies which turned into an Act i.e. The Indian Council Act 1892. तत्कालीन वॉईसरॉय लॉर्ड डफरिन यांनी एक समिती नेमली व त्या समितीने सुचवल्याप्रमाणे ईंडियन काऊन्सिल अॅक्ट 1892 तयार करण्यात आला.

- The object of this Act was to increase functions of Government of India. या कायदयचा ऊद्येश काउंन्सिल चे कार्य वाढवणे होते.
- The Act increased numbers of Governor General's Council. यात काउंन्सिल चे सदस्यसंख्या वाढवण्यात आली.
- It also enlarged functions of council. They were allowed to discuss the annual financial settlement. And can ask question within certain limited spheres. काउंन्सिल चे कार्य वाढवण्यात आले. त्यांना वार्षिक ताळेबंद बाबत चर्चा व मार्यादित प्रश्न विचारण्याचे अधिकार देण्यात आले होते.

Minto-Morley reforms

मिंटो-मोरले च्या सुधारणा

- Act of 1892 could not satisfy the Indian people. New movement developed along anarchist and terrorist lines. It inspired from Tilak and Arbindo Ghosh. 1892 च्या कायद्याने भारतीय जनतेचे समाधान झाले नाही. टिळक व अरबिंदो घोष यांच्यामुळे जहालमतवादी वाढू लागले.
- To other hand moderators like Bipinchandra Pal, Lajpatrai, Gopal Krishna Gokhale demanded for greater political reforms. दुसऱ्याबाजूस मवाळमतवादी बिपीनचंद्र पाल, लजपतराय, गोपाल कृष्ण गोखले यांनी जास्त राजकिय सुधारणांची मागणी केली.
- Gokhale met the Secretary of State, Morely and placed his views. Lord Morely appointed a royal committee who suggested measures in 1909 known as “Minto Morley Reform”. गोखले लॉर्ड मोरले यांना भेटून त्यांचे विचार व्यक्त केले, त्यावर मोरले यांनी रॉयल कमिशन स्थापन केले. कमिशनने 1909 मध्ये उपाय सुचवले त्यास ‘मिंटो मोरले सुधारणा’ म्हणतात.

- **Object of this reforms was** या सुधारणांचा उद्देश हा होता –
- i. Increase size of legislative council. कायदे मंडळाचा आकार वाढवणे
- ii. Increase proportion of elected members. निवडुण आलेल्या सदस्यांचे प्रमाण वाढवणे
- iii. Secure support of Indian National Congress. इंडियन नॅशनल काँग्रेसचा पाठिंबा मिळवणे.
- It provided system of election for appointment of non official members. यात अशासकिय सदस्यासाठी निवडणुक पद्धत सुचविली होती.
- The Classes of electorate were general electorate, class electorate and special electorate. यात सर्वसाधारण मतदासंघ, प्रवर्ग मतदारसंघ व विशेष मतदारसंघ अशे सुचवले होते.
- Muslims were given separate representation. मुस्लिमांसाठी स्वतंत्र प्रतिनिधीत्व दिले होते.
- Qualification for candidate and voters was prescribed. उमेदवार व मतदारंसाठी अहर्ता सुचविली होती.

Government of India Act 1919

गव्हर्नमेंट ऑफ इंडिया अॅक्ट 1919

- It is also known as Motague-Chelmsford Reform. यास मॉंटग्यू-चेलम्सफोर्ड चे सुधारणा असेही म्हणतात.
- Lord Montague along with Viceroy lord Chelmsford toured India to problems of India. They prepared a report and on this report Government of India Act 1919 was passed with following objects. लॉर्ड मॉंटग्यू व व्हॉइसरॉय चेलम्सफोर्ड यांनी भारतातिल परिस्थितीचा अभ्यास करून एक अहवाल तयार केला व या अहवालावर आधारून खालिल उद्देशांसाठी गव्हर्नमेंट ऑफ इंडिया अॅक्ट 1919 तयार करण्यात आला.
 1. To increase association of Indians in every branch of Indian administration. भारतीय व्यक्तित्वा भारतीय प्रशासनातील सहभाग वाढवणे.
 2. To establish a responsible government in India. भारतात एक जबाबदार शासन स्थापित करणे.

3. To develop gradually self governing institution in India. How ever the British India will be the integral part of British Empire. भारतात क्रमाक्रमाने स्वयंशासित संस्था निमाणे करणे.
4. To provide for largest measures of independence in provincial matters. प्रांतिक बाबितीत जास्तित जास्त स्वातंत्र्य देणे.
 - The Act authorised the Secretary of State to make rules. या कायद्याने सेक्रेटरी फॉर स्टेट हा कायदा व नियम करू शकत होता.
 - The Act provided for 'dyarchy' system in provinces. The provincial subjects were divided into two groups 'reserved subjects' and 'transferred subjects'. या कायद्याने प्रांतात विदल राज्यपद्धत सुरु केली. यात दोन विषय सुची होती – राखिव सुची व हस्तांतरीत सुची.
 - It made provision for appointment of High Commissioner. यात उच्च आयुक्त साठी तरतुद होती.
 - The Governor General has to work with advice and concurrence with council but he cannot overrule the decision of council. गव्हर्नर जनरल हा काउन्सिलच्या सल्ल्याने काम करत असे पण तो काउन्सिलचे निर्णय रद्द करू शकत नव्हता.

- Act of 1919 made the Central Legislature 'bicameral' legislature. This shall consists of – 1919 च्या कायद्यात केंद्रिय विधीमंडळात हे दोन सभागृह होते—
- 1. the Council of States (Upper House) राज्यसभा
- 2. the Legislative Assembly (Lower House) विधानसभा
- The Dyarchy was introduced in the provinces. Dyarchy is a compound of two words i.e. 'di' means, 'two' and 'orchia' means, 'rule'. डायआर्कि हा शब्द दोन शब्दांपासून तयार झालेला आहे. 'डाय' म्हणजे 'दोन' आणि 'ऑर्किआ' म्हणजे 'शासन'.
- The subjects of administration were divided in two categories- 1. Central subject and 2. Provincial subject प्रशासन हे दोन प्रकारच्या विषयांत विभागल्या गेले होते— 1. केंद्र विषय व 2. प्रांतिक विषय.
- Central subjects were administered by Central Government and provincial subjects were administered by Provincial Government.

Simon Commission

सायमन कमिशन

- Simon Commission was appointed in 1927 to enquire into the political situation in the British India. Sir John Simon was the chairman of the commission. 1927 मध्ये ब्रिटीश भारतातिल परिस्थितीचा अभ्यास करण्यासाठी सायमन कमिशन नेमल्या गेले. सर जॉन सायमन हे त्या कमिशनचे अध्यक्ष होते.
- No Indian person was appointed as its member therefore it was boycotted by most political organizations. यात कोणिही भारतीय व्यक्तीची नव्हता त्यामुळे राजकिय संघटनांनी त्यावर बहिश्कार टाकला.
- Commission recommended that the Dyarchy system should be abolished in the Provinces and the Central Legislature be reconstituted on federal basis. कमिशनने सुचविले कि डायआर्कि पद्धत रद्द करून केंद्रिय विधीमंडळ ऐवजी संघराज्य स्थापण करण्यात यावे.

Government of India Act 1935

गव्हर्णमेंट ऑफ इंडिया अॅक्ट 1935

- Federal Government संघराज्य –
- The Act of 1919 introduced Dyarchy in Provinces. Act of 1935 proposed the establishment of Dyarchy at Centre and it abolished the Dyarchy in Provinces. 1919 च्या कायद्यानुसार प्रांतिक सरकारमध्ये डायआर्कि / व्दिदल पद्धत सुरु झाली होती. 1935 च्या कायद्याने हि पद्धत रद्द केली.
- The Federal subjects were divided into two parts i.e. Reserved subjects and Transferred subjects. संघराज्यात दोन विषय सुची होती – राखिव विषय व स्थानांतरण विषय.
- Federal Legislature consisted of King, represented by the Governor General, the Council of States and the Federal Assembly. संघविधानमंडळ हे राजाचे प्रतिनिधी म्हणून गव्हर्णर जनरल, राज्य मंडळ व संघ सभा यांनी बनलेले होते.

- The Council of States was to be upper house and a permanent body. राज्य मंडळ हे कायमचे सभा होते.
- The Federal legislature could make laws for the Federation States on the subjects specified in the instrument of accession. It could make laws included in Federal List and Concurrent List. संघविधानमंडळ हे संघात समाविष्ट असलेल्या राज्यांबाबत सामिलीकरणाबाबत कराराप्रमाणे कायदा करू शकत होते. व ते संघ सुची व समवर्ती सुचीत असलेल्या विषयांबाबत कायदे करू शकत होते.

- Federal court संघ न्यायालय
- The provision was made for the establishment of a Federal Court. It consisted of a Chief Justice and such puisne Judges as the British Crown would deem necessary. यात संघ न्यायालय स्थापण करण्यासाठी तरतूद करण्यात आली होती. संघ न्यायालयात सर्वोच्च न्यायाधिश व ब्रिटीशांच्या गरजेनुसार मुख्येतर न्यायाधिशांची नेमणुक करण्यात आली होती.

- Provincial Government प्रांतिक सरकार
- Provincial Executive consisted of the Governor and the Council of Ministers. The Council of ministers was to aid and advice the Governor in the exercise of his executive powers. प्रांतिक कार्यकारी मंडळात हे राज्यपाल व मंत्रिमंडळ होते. मंत्रिमंडळ हे राज्यपाल यांना त्यांच्या कामात मदत व सल्ला देत असत.
- The Ministers were responsible to the Provincial Legislature and they could be dismissed by it. मंत्रिमंडळ हे प्रांतिक विधीमंडळास जबाबदार होते व ते त्यांच्याद्वारे निलंबित केल्या जाऊ शकत होते.
- The Provincial Legislature was empowered to make laws for the whole or any part of the province on the subjects specified in the Provincial List and Concurrent list. प्रांतिक विधीमंडळ हे संपूर्ण प्रांत किंवा एखाद्या भागासाठी प्रांतिक सुची व समवर्ति सुचीत असलेल्या विषयांसाठी कायदे करू शकत होते.
- The Act provided for High Courts. High Court were at Calcutta, Madras, Bombay, Allahabad, Lahore, Patna, Oundh. या कायद्यात उच्च न्यायालयाची तरतुद होती. कलकत्ता, अलाहाबाद, लाहोर, पाटना, औंध येथे उच्च न्यायालय होते.

Lord Mountbatten Plan of 1947

माउंटबॅटन यांची 1947 ची योजना

- Lord Mountbatten after consulting leaders of Congress and Muslim League and with discussion with British Government, prepared a plan, known as 'Mountbatten Plan'. लॉर्ड माउंटबॅटन यांनी काँग्रेस व मुस्लिम लीग च्या पुढाऱ्यांशी सल्लामसलत करून व ब्रिटीश शासनाशी विचार विनीमय करून एक योजना तयार केली व ही योजना 'माउंटबॅटन यांची 1947 ची योजना' होती.
- According to this plan India was to be divided into two Dominions i.e. India and Pakistan. या योजने नुसार भारताचे विभाजन करून भारत व पाकिस्तान अशे दोन भाग करण्याचे ठरले.

The Indian Independence Act 1947

भारतीय स्वतंत्रता कायदा 1947

- The Indian Independence Bill was introduced in the House of Commons on 4th July 1947 and it was passed on 15th July 1947. भारतीय स्वतंत्रता कायदाचा मसुदा सामान्य सभागृहात (हाउस ऑफ कॉमन) 4 जुलै 1947 ला मांडण्यात आला व त्यास 15 जुलै 1947 ला संमत झाला.
- The Act provided for establishment of two independent dominions- India and Pakistan with effect from 15th August 1947. या कायद्यानुसार भारत व पाकिस्तान हे दोन देश 15 ऑगस्ट 1947 पासून अस्तित्वात आणल्या गेले.
- Each dominion was to have a Governor General who was to a Constitutional Head. दोन्ही देशांसाठी एक गव्हर्नर जनरल असतिल व ते संविधानिक प्रमुख असतिल.
- Act provided for establishment of fully sovereign legislature in each dominion. दोन्ही देशांत संपुर्ण सार्वभौम विधी मंडळ असेल.

- Act provided for termination of sovereignty of British Crown over the Indian States from 15th August 1947. या कायदद्यानुसार भारतातिल राज्यांवरील ब्रिटीश सत्ता 15 ऑगस्ट 1947 पासुन संपुष्टात येईल.
- The existing Constituent Assemblies would act as Dominion Legislature, until a new Constitution was framed for each dominion. अस्तित्वात असलेले घटनात्मक विधी मंडळ हे दोन्ही देशांसाठी, नविन घटना अस्तित्वात येईपर्यंत विधी मंडळ म्हणुन राहिल.
- Each of Dominion and all Provinces were to be governed according to the provisions of the Government of India Act 1935. दोन्ही देश व तेथिल प्रांतांना गव्हर्णमेंट ऑफ ईंडिया अॅक्ट 1935 लागु राहिल.
- The Act abolished office of Secretary of State for India. या कायदद्याने सेक्रेटरी ऑफ स्टेट फॉर ईंडिया हे पद संपुष्टात आले.

Constituent Assembly

घटनात्मक मंडळ / सभा

- The Constituent Assembly which drafted the Constitution of India was constituted under the Cabinet Mission Plan 1936. घटनात्मक मंडळ / सभा , ज्यांनी भारताची राज्यघटना लिहीली, त्याची स्थापणा कॅबिनेट मिशन प्लॅन अंतर्गत झाली होती.
- The Constituent Assembly was consisted of Dr. Rajendra Prasad, Pandit Jawahar Lal Nehru, Maulana Abdul Kalam Azad, Dr. B.R. Ambedkar. घटनात्मक मंडळात डॉ. राजेंद्र प्रसाद, पंडित जवाहरलाल नेहरू, मौलाना अब्दुल कलाम आझाद व डॉ. आंबेडकर होते.
- Dr. Rajendra Prasad was chairman of Constituent Assembly and Dr. B.R. Ambedkar was chairman of Drafting Committee. घटनात्मक मंडळाचे अध्यक्ष डॉ. राजेंद्र प्रसाद व मसुदा समितीचे अध्यक्ष डॉ. आंबेडकर होते.

- The draft was submitted in 1948. Eight months were given to discuss it and for suggestions. 1948 मध्ये मसुदा दाखल करण्यात आला. त्यावर आठ महिन्यांचा कालावधी चर्चा व सुचनांसाठी देण्यात आला
- After receiving suggestion final draft was submitted in November 1948. सुचना मिळाल्यानंतर अंतिम मसुदा नोव्हेंबर 1948 मध्ये सादर केल्या गेला.
- After discussion in the Constituent Assembly, final draft was submitted in 3rd November 1949. घटनात्मक मंडळात यावर चर्चा होऊन अंतिम मसुदा 3 नोव्हेंबर 1949 ला दाखल करण्यात आला.
- On 26th November 1949, it was finally accepted by Constituent Assembly. घटनात्मक मंडळाने मसुदा 26 नोव्हेंबर 1949 ला स्विकारला.
- Some provisions came into operation on 26th November 1949 and other provisions came into operation on 26th January 1950. घटनेतिल काही भाग हा 26 नोव्हेंबर 1949 ला अंमलात आला व काही भाग हा 26 जानेवारी 1950 ला अंमलात आला